8. HADİS

HAYÂ İMANDANDIR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

« اَلْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ ، أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً : فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radıyallahu anh'den rivâyet edildiğine göre Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İman yetmiş (veya altmış) küsur özelliktir (şu'bedir). En yükseği, 'Allah'tan başka ilâh yoktur' demek; en aşağısı ise, eziyet veren şeyleri yoldan kaldırmaktır. Hayâ da imanın bir bölümüdür."[8]

Açıklamalar

İmanın bir asıl yapısı (ki, o kalp ile tasdiktir) bir de o yapının dalları vardır. Hadiste iman ağaca benzetilmiş gibidir. Kur'ân-ı Kerîm'de de iman gerçeğini belirten söz, ağaca benzetilmiş ve şöyle buyurulmuştur:

"Güzel söz, kökü (yerde) sâbit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir. Ki o ağaç, Rabbinin izni ile her zaman yemişini verir. Allah, öğüt alsınlar diye insanlara böyle benzetmeler yapar" [İbrahim sûresi (14), 24]. İman kökü kalbde, dalları ise, insan davranışları olarak dışarıda yani hayatta olan bir tevhid ağacıdır. Rivayetlerdeki farklılığa göre bu dallar ya yetmiş veya altmış küsurdur.

8 Riyâzü's-Sâlihîn, Hadis No: 127 (Müslim, Îmân 58. Ayrıca bk. Buhârî, Îmân 3; Ebû Dâvûd, Sünnet 14; Nesâî, Îmân 16; Tirmizî, Birr 80; Îmân 16; İbni Mâce, Mukaddime 9)

Açıklamalar

"İmanın şubeleri" ile ilgili genel çerçeveyi belirleyen hadîs-i şerîf, önümüze ilgi çekici bir çizgi koymaktadır. "Lâ ilâhe illallah" demekten, yoldaki eziyet veren şeyleri gidermeye kadar uzanan bu çizgi teori ile pratik, düşünce ile uygulama kısacası din ile dünya ayrılmazlığıdır.

Peygamber Efendimiz, kalpteki tevhid inancının sözlü ifadesi demek olan "Allah'tan başka ilâh yoktur" ikrarının en yüksek ve en üstün iman görüntüsü olduğunu söylüyor. Yoldan, eziyet veren şeyleri gidermenin de bu imanın yerine getirilmesi en kolay ve belki bir anlamda faydası en az olan belirtisi olduğunu ifade ediyor. Biri tamamen mânevî ve kalbi bir kabulün ifadesi; öteki, yoldan meselâ bir taşı kenara iteklemek gibi tamamen maddî ve fevkalâde kolay bir hareket... Ancak her ikisi de aynı iman gövdesinin dalları... İnsan davranışlarının iman ile ilgisi, din ile dünyanın birbiriyle olan birlikteliği ve madde-mâna kaynaşması herhalde ancak bu kadar beliğ bir şekilde ortaya konulabilirdi..

Öte yandan "imanın şubeleri" olarak kitaplarımızda sayılan 77 özelliğin 30'u inançla, 47 tanesi ise dil ve beden ile yapılabilecek ibadetleri ve bunlara ilaveten aile ve toplum (âmme) hukukuyla alakalı konuları kapsamaktadır. Bunlar arasında yöneticiliği adâlet üzere yapmak, devlet başkanına itaat etmek, Allah yolunda cihada çıkmak... gibi tamamen yönetim ve devlet ile alâkalı olan hususlar da bulunmaktadır. Hatta utanma duygusunun bile imanın bir şubesi olduğunu hadisimizden öğrenmekteyiz. O halde bütün bunların ve iman ile ilgili diğer hadîs-i şerîflerin topluca ortaya koyduğu gerçek ve verdiği mesaj şudur: İslâm'da iman ile şu ya da bu şekilde alâkası olmayan herhangi bir davranış yoktur. Dolayısıyla din-dünya ayrılığı gibi bir anlayış da kesinlikle mevcut değildir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. İman, birbirinden farklı değerde de olsa birçok özellikten meydana gelmektedir. Bu özelliklerin herbirinin doğrudan doğruya iman ile ilgisi bulunmaktadır.
2. İslâm'da din ve dünya ayrılığı yoktur. Bunlar tam bir bütünlük içindedir.
3. İman şubelerinin her biri başlı başına bir hayır ve iyilik vesilesidir.
4. Hayır yollarının çokluğu, imanın şube sayısından da bellidir.
5. Hayâ, hayırdır, hayır getirir.